

i bunden. Ellers med rindende vand, kølebandager eller hvad man kan finde på. Afkølingen skal starte så tidligt som muligt i sygdomsforløbet.

4. Giv hesten lidt godt hø og vitamin-/mineralblanding

Den akut forfangne hest må under ingen omstændigheder få græs, havre eller lignende. Halm er heller ikke egnet som eneste fodermiddel. Giv derimod hesten lidt godt hø at æde og husk at give den et vitamin-/mineraltilskud.

Hvis den akut forfangne hest er mager eller trænger til mere foder fordi den f.eks. er drægtig, så vælg en foderblanding, der er beregnet til akut forfangne heste. Langt de fleste akut forfangne heste har dog bedst af bare at få lidt hø.

Akut forfangen hest der står i den klassiske forfangenhedsstilling med forbenene strakt frem. Foto: Nanna Luthersson

DEN KRONISK FORFANGNE HEST

Når hesten eller ponyen ikke længere er akut forfangen, overgår den til den kroniske fase. I den kroniske fase er korrekt hovpleje yderst vigtig, og det kræver et godt samarbejde mellem beslagsmed, dyrlæge og ejer at få tingene til at fungere.

Den kronisk forfangne hov får et specielt udseende med en lang opadkrummet tå, hvis den ikke beskæres korrekt og

tilstrækkelig ofte. Det er helt urimeligt overfor dyret at lade en kronisk forfangen hest eller pony få "snabelhove", men det ses desværre ikke sjældent.

Det er ikke usædvanligt, at den kronisk forfangne hest skal beskæres hver 4. uge i en lang periode. Det skal man have gjort sig klart som ejer, hvis man vælger at prøve at redde en slemt forfangen hest.

Nogle forfangne heste og ponyer skal have pålagt sygebelag, mens andre kan gå uden sko. Det afhænger af forfangenhedens sværhedsgrad, underlaget og den enkelte hest. Følg beslagsmeden og dyrlægens anbefalinger for din hest.

FOREBYGGELSE AF NYE TILFÆLDE

Når en hest én gang har været forfangen, så gælder det om at undgå nye tilfælde. Som hesteejer kan man gøre rigtig mange tiltag for at undgå forfangenhed. Hesten skal holdes slank og i god form, og den skal fodres hensigtsmæssigt året rundt.

LÆS MERE

Hestens Værn arbejder for at undgå lidelse for heste og ponyer, og derfor vil vi gerne gøre opmærksom på "Den store Forfangenheds Guide", som er et godt redskab for alle hesteejere. Den store forfangenhedsguide om fodring, forebyggelse og behandling, skrevet af dyrlæge Randi Lintrup i samarbejde med en række førende danske eksperter. Udgivet i samarbejde med Magasinet Hest, 2007.

Guiden kan bestilles på WWW.FORFANGENHED.DK

Støt Hestens Værn – Vi hjælper heste i nød – Se mere på www.hestens-vaern.dk

Foto: Randi Lintrup

FORFANGENHED

af Randi Lintrup, dyrlæge. I samarbejde med Hestens Værn

Forfangenhed er en frygtet sygdom, der hvert år rammer mange heste og ponyer. De syge heste og ponyer har voldsomme smerter, og ganske mange invalideres og må aflives. Forfangenhed er en indviklet lidelse, der kan skyldes flere forskellige ting. Tidligere var man tilbøjelig til at sige, at forfangenhed især var en sygdom, der ramte tykke ponyer på græs, men så simpelt er det ikke.

DEN AKUT FORFANGNE HEST

Forfangenhed kan vise sig på flere måder alt efter, hvor hårdt angrebet hesten er. I svære tilfælde står hesten på en karakteristisk måde, hvor den lægger det meste af kropsvægten på bagbenene og står med forbenene strakt fremad. Det aflaster hestens forhove, der ofte er hårdere angrebne end baghovene. Hesten kan også være liggende, hvis den er meget slemt forfangen på alle fire ben.

I mildere tilfælde vil hesten blot stå og trippe, gå med korte skridt eller være uvillig til at løfte ben og bevæge sig, især på hårdt underlag. Hvis forfangenheden opdages på et tidligt tidspunkt, har hesten eller ponyen generelt en bedre chance for at blive rask igen. Derfor må man aldrig beskyldte hesten for at være stædig eller dum, hvis den pludselig en dag ikke vil løfte ben eller går tøvende med små skridt på gårdspladsen. I stedet skal man ringe efter dyrlægen med det samme.

Hos de forfangne heste og ponyer kan man også iagttage et eller flere sygdomstegn:

- kraftig, dunkende puls i blodkarrene til hovene
- forøget antal pulsslæg pr. minut
- varme hove
- ømhed i kronranden
- pusten

HVAD ER FORFANGENHED

Ved forfangenhed beskadiges det væv, der under normale omstændigheder binder hovbenet fast til hornkapslen. Hos den raske hest er denne binding meget stærk, men hos den forfangne hest svækkes bindingen, så hovbenet kan dreje sig og synke ned mod hovens sål. I ekstreme tilfælde kan hovbenet løsne sig så meget, at det går igennem sålen og stikker ud foran strålen.

Netop på grund af den svækkede binding mellem hovben og hornkapsel må den akut forfangne hest kun bevæge sig, hvis det er strengt nødvendigt. Enhver bevægelse vil svække hoven yderligere, fordi det syge væv belastes og trækkes yderligere fra hinanden, for hvert skridt hesten tager.

TILKALD DYRLÆGE STRAKS

Det er vigtigt at ringe efter dyrlægen med det samme, hvis man har mistanke om forfangenhed. Der er langt større chance for at redde hestens liv og brugsværdi, hvis den kommer i behandling straks.

Kronisk forfangen hov før (Højre forben) og efter (venstre forben) beskæring. Foto: Martin Strande

Hestens fremtidsudsigter afhænger blandt andet af tilfældets sværhedsgrad, og om de underliggende årsager til forfangenheden er til at kontrollere. I milde tilfælde har hesten bedre fremtidsudsigter end i svære tilfælde, men forfangenhed er uforudsigelig og kan ændre sig fra dag til dag.

I nogle tilfælde kan det godt lade sig gøre at redde en svært forfangen hest, men det kræver tid, tålmodighed, penge og et godt samarbejde mellem ejer, beslagsmed og dyrlæge.

Forfangenhed er en kompleks lidelse med mange årsager, der sammen eller hver for sig, kan føre til sygdommens udbrud eller blot øge risikoen for forfangenhed:

- pludselige foderskift
- forædning i foder eller græs
- forkert fodring
- voldsomme infektioner (børbetændelse, tarmbetændelse mm.)

mekanisk overbelastning (hårdt arbejde på hårdt underlag, overvægt mv.)

- stofskiftelidelser
- nøjsom race
- alder
- genetik
- medicinering

Før man går i gang med at prøve at redde en svært forfangen hest, bør man altid overveje om man som hesteejer virkelig er parat til at skyde en masse tid og penge i projektet, der kan strække sig over år, eller om det er bedre at aflive hesten, før den har lidt alt for meget.

SÅDAN PASSES DEN AKUT FORFANGNE HEST

Det er et stort arbejde at passe en forfangen hest, og ejerens indsats er vigtig for hesten.

1. Tilkald dyrlæge

Tilkald dyrlæge omgående, som kan fortælle dig, om hesten er forfangen. Følg dyrlægens anvisninger om behandlingen af hesten.

2. Lav en blød boks og hold hesten i ro

I det akutte stadie, hvor hesten har mange smerter, skal den helst stå i en blød boks. Det bløde underlag kan bestå af et tykt lag finkornet sand eller en blanding af spagnum og spåner. Underlaget skal være mindst 10-15 cm tykt, og det skal rystes op mindst en gang dagligt. Hesten aflaster sine smertende hove ved at bore tåen ned i det bløde underlag, og derudover støtter underlaget hele hovens sål nedefra, når det pakker sammen under hovene.

Har man ikke mulighed for at lave en blød boks til hesten, kan beslagsmeden eller dyrlægen klistre en slags flamingosko på hovene, der virker på nogenlunde samme måde.

Har hesten mange smerter, må man stille vand lige foran den, så den ikke skal bevæge sig for at komme til vandkoppen.

Hesten skal blive stående i den bløde boks i op til en måned, efter symptomerne er ophørt. Følg din dyrlæges anvisninger i det aktuelle tilfælde.

3. Afkøl ben og hove

Afkøl hestens ben og hove fra forknæ og haser og nedefter. Det kan, hvis der er tale om en rolig hest, gøres ved at placere hesten med benene i spande med vand og 10 cm sand